אור ליום ו' עש"ק מטות תשע"ג

אל מעכ"ת הרב הגאון המופלא בהפלגת חכמה תו"ב מוה"ר ר' דוד צבי שליט"א
רב שלו' וכט"ס

רוב חכמתך ושפע בקיאותך הנוראה ושמחתי. והנה בעיקרי הדברים הנדונים ביקרתך אין לי כעת להוסיף הרבה, ואף שיש בזה עניין. והיכא בעין הנידון דומה שלכאו' בירורו לא יתכן כ"א בכתב ודברים שעיקרם בע"פ אי אפשר לאומרם ולבררם כראוי בכתב. אעפ"כ חשבתי כי כדאי לפחות לסכם ולהבהיר, לפחות אצלי, את נושא דיוננו בעניין נאמנות על רשות בעה"ב להשתמש אי הוה דמ"מ או איסורים, ושונה דברי זולתי קושיא. דעת מעכ"ת שליט"א יסודו על דבר בודאי ששייך לומר ואי אפשר להגיל מזה, אך הרי כאן נידון דאיסורים, ושאני מע"מ דמ"מ דאמור לאו תגזול משך שייך בדמ"מ ואין נאמנות דע"א מועילה [להתיר] להשתמשות, וכאן יש לומר דגם נאמן לגבי איסורים. ולדעתי יש כאן נידון מחודש. ויש מקום לומר שאין כאן עניין אמונ' כלל וכלל, שאין דמ"מ רק אותם שבידם עוסק בזכויות ובעלות שלו הנאמנות נוגעים להפקירתם או לקיומם [בהנהגתו], ואולי גם הנוגעים לקביעת דין הוצאתם מהבעלות בידו ואף בדרך ביצוע מחולה יש מקום לפעמים לדונם בדין זה, אבל בבירור הרשות הבעלים לשימוש יש מקום לומר, הרי אין כאן בירור של שום הפקרה ממונו מהבעלים ובאופן הוי הבעלים בעלים עד עתה נמשך הדבר להבא ואין אנו נוגעים מבעלותם מיסודו ולא פוגעים בזכותם, אלא שהאדם נאמנים על זה כלא תגזול ואיסור אז נאמנות דע"א מועילה לגבי כלל האיסורים, ואילו הי' ידוע שהרשה יום אחד ואח"כ יברר איזה יום נאמן להיכנס כנידון הכא בקידושין ומשכנו מבררת קושיין לנ' קרא דאהני דאין כאן אלא איסורים, או אילו הי' צד שמותר השימוש בלא נטילת רשות וכו' לברר צד זה, הק', ואוכ' גם אם הדבר כמו כן הוא. ודו"ק. [והבאתי איסורים בהרכי בממונות הנה דהרג כסנהדרין נדמים, ובדברי השו"ס יש לי קדם עיון, ואכמ"ל, ואז"ע מדבריו קידושין סג ב' דה"ה דני הלך בין ממונות לחרמים [והקדשות] לאין להאמין בני כן יע"ש, ולה מנידון הכן, דכיון דהשבה הוראות על בעלות הוא הרשים וכבשות נידון איסורי ומשיב ממונות וכו' וכו' ראשונים (ובשג"ה כהלכה אכלוען שם). ועי' תשו' רשב"א החדש בהו' וד' ס' קסח דה"ק דהפלס"ם) שכתב שהוא נאמן באיסורים ברבות דשייכו לדמ"מ, ומשה"כ, ודברתיו סגלו, וכות לא אוכל. (וגם יל"ע מד' החו"ש השכ"ך דכבור מיני' איסורים וממונות כמשמ' לכ"ה לגבי זה, ואם דא לה' כות) ולמה מה"ק ברבות יל"ע דעב והרי דבהקדמתו יו"ד קס"ד סק"א תפ' מדין מה נאמן באיסורים, ינפא להאמ' דבריו שם קצ"ג סק"ה, ועי' דאה ואכמ"ל - ושל מעכ"ת ממנ' כ' נדים בלא בי"ד, לכב' דהוציך כדברי המשנ"ה ס"י לח דדבר זה לש. ועיי"ע אחר מהר"ם רישגויטץ בספרו דאמרים ודפסק, ואכמ"ל]. והנה בנידון הנ"ל יש עדיין מקום דיון באופן אחר, והוא, לומר שזה דהשבת אבדה,

ורצונו אדם

המשתמש בחפץ הזולת ללא רשות, מלבד דין לאפרושי מאיסורא [ועי' סוגיא דב"ק דף וכו', ועי' תוס' בקצוה"ח], יש כאן מקום נידון של השבת אבדה, [באופן דהבעה"ב נפסד והמשתמש שימושו לו דיש בו השבת אבדה, וכו', ועי' באופן דזה נהנה וזה לא חסר], הני גדרי כדין אחריות ואם דוקא הוא ניזוק דאין כאן איסור דהבעה"ב הרשה לא צריך לאפרושו. ומיהו באופני שהבעלים מכריזים או נראה לו י"ל דלא הוי המזיד אלא רק לפטרו ממצות השבת אבדה וי"ל דבלא"ה דגדרי איסורים דפתיכי בממונא ודנפישי מינייהו. [וכ"ש לדין גם במי שבכ"ז לא האמינוהו וחייבוהו בממונו שאיבדו את אבדה ודיין שמתו ~~לפטר~~ לפטרו מלהשיבם לבעלים מדין נאמנות דבכ"ז באחרים [ועי' בזה] וכו', ולה"ה דבזוים כאחד הנידונים ~~[illegible]~~ מכזוים זאחז"ן]. ובכ"ז אינו מוכרח וגם לא הבאתי בכל הבחינה לדיון, רק מקופיא כתבתי.

ב) בענין זכות לנכרי. לא הבנתי דבריו. וודאי שהאריכו בזה גם הקצוה"ח ובפרט בדין הרמ"א באה"ע ובדיני המהרי"ט, ולא נעלמו ~~[illegible]~~ עיקרי הדברים מכל לומדי למדי, אך שאלתי היתה שכל הנידון הוא אם קונה כשעושה מעשה קנין, אבל כל שלא עשה שום קנין בודאי יצא [וכבר כתבתי בא"ד שדין חו' דבכל ~~[illegible]~~ ושאר קנאי לא שייך לדונו כאן כלל עי"ש], ורשות לזכות אינה זכות ואינה קנין, ואינו כאילו נטל וגזל, כל שלא הקנה לשום שי', ואם כן איך יתרום את לוי הכהן, והקונה לשם תרומה לא שמעני, ובה"ג דמין רשות באדי היתר, ומדין שליחות או זכי', ובכה"ג אפשר לחלוק וז"ל ומאיזה טעם?

ג) סוף. מכתבי אשאל דבר שנפגשתי דרך לימודי לאחרונה ולא אדע פשרו אולי יש עמך פתרון. בש"ך חו"מ סי' ל"ט סק"ט בשם הריטב"א בקידושין, והיינו דאמרינן ג' שנכנסו וכו', כשטר באורתא של שמ' שכותבין ליומא, בכ"ז לא מצאתי שכותבין לאורתא, והנה לעיל סק"ה איתא דאפי' מה דהוה כותבין [וכבר נתקבלה באוונס] מ"מ וכו' דהוה ויקנהו דרבנן, [ובתירא בסי' זה קרוב לסופו (שייך לסק"ה) נתקשה בדבריו דהיכן מצינו זה, יעו"ש], ונראה הפלוגתא אי כדאית דעת המהרי"ו לנאמנות דשטרות והובא לעיל בסי' זה סק"ב ברמ"א, ואכמ"ל. ~~[illegible]~~ ולפי"ז קשי' דאיכא י"ל בזה בכ"ז, ולכ' סוגי' דב"ב דג' שנכנסו לנחם אומדן דעת דהוא שיכתבו לו. והתוספתא שלפי דבי דייתקאות וכו' אין כותבין אלא מדעת ~~[illegible]~~ הכל [כ"ה יעו"ש במנח"ח] וצ"ע. אם יש עמך דבר בזה נא אל תמנעהו ממני. והנה עיינתי בספרי האחרונים שעל דיני חו"מ ולא ~~[illegible]~~ שדברו בזה. וצ"ע.

דוש"ת בכבוד ושמח בנועם תמתק

כה"ח י.ר.ח.